

Grb i Zastava

Glasnik Hrvatskog grboslovnog i zastavoslovnog društva

Broj 12, Godina VI.

Zagreb, studeni 2012.

Bulletin of the Croatian Heraldic & Vexillologic Association

Number 12, Volume VI, Zagreb, November 2012

Austrougarska pomorska zastava nadvojvode iz 1894. godine, Povijesni muzej Istre Pula, prednja strana zastave nakon završetka konzervatorsko-restauratorskog zahvata. Vidi str. 9-12.

The Austrian-Hungarian Naval Flag of Archduke of 1894 Model, from the History Museum of Istria, Pula, the flag obverse, after the conservation and restoration procedures. See pp. 9-12.

ISSN 1846-3827

9 771846 382001

Fédération Internationale des Associations Vexillologiques

Hrvatsko grboslovno i zastavoslovno društvo osnovano je 2006. godine. HGZD je član
Croatian Heraldic & Vexillologic Association is established in 2006. HGZD is a member of

Confédération Internationale de Généalogie et d'Héraldique

Dragi čitatelju,

Objavljivanje svakog novog broja časopisa u današnjim uvjetima razlog je za slavlje samo po sebi. Nezavidna ekonomska situacija očituje se i u mogućnostima financiranja tiskanja i distribucije časopisa, a izostanak potpore državnih institucija i ove godine teško nam pada. Iskreno se nadamo da će dogodne odgovorni uvidjeti vrijednost skromnog doprinosa ovog časopisa nacionalnoj kulturi i popularizaciji ovog malog, ali za nacionalni identitet važnog, područja proučavanja. U svakom slučaju, pokušat ćemo našim prilozima i nadalje izdržati te nadoknaditi nedostatak financija entuzijazmom, stručnošću i zanimljivostima koje naše čitatelje ne ostavljaju ravnodušnim.

Naslovnim člankom želimo vas na primjeru restauracije jedne zanimljive vojnopomorske zastave, upoznati sa samozatajnim radom jedne važne institucije koja se brine da nam se važni predmeti iz muzejskih zbirki ne izgube i da povrate svoj stari sjaj i ostanu dostupni budućim generacijama.

Nastavljamo s prilozima za Leksikon hrvatske heraldike, ovaj put sa životopisom jedne intrigantne ličnosti naše heraldike sredinom XX. stoljeća. Donosimo novosti s međunarodnih skupova – Heraldickog kongresa u Maastrichtu i Festivala zastavica u Zagrebu, novosti o zastavama u svijetu i novosti iz heraldike i veksilologije u Hrvatskoj. Na kraju, veseli nas prilog o riječkom iskustvu prenošenja ovog dijela naše baštine najmlađim generacijama.

Uvjeran sam da ćete i u ovom broju naći nešto što će Vas zainteresirati, uz želju da uživajte čitajući GiZ,

Željko Heimer

Dear reader,

Under the current circumstances, issuing each new number of this journal is a reason for celebration in itself. The precarious economic situation is reflected in the challenges of financing our printing and distribution, as again this year we suffer from the lack of support from state institutions. We sincerely hope that those responsible shall come to see the value of the modest contribution of this journal to the national culture and to popularizing fields of study which are small but important to the national identity. In any case, we will try to endure with our contributions and to compensate for the lack of financing with enthusiasm, expertise, and curiosities that keep our readers engaged.

In our cover story we introduce the effective work of an institution that ensures that important museum artefacts not only do not lose but even regain their former glory and remain available for future generations – through the example of an interesting naval flag.

We continue with contributions to the Croatian Heraldry Lexicon, this time with a biography of an intriguing personality from mid-20th-century heraldry. Then we bring you news of international events – the Heraldic Congress in Maastricht and the Art Flags Festival in Zagreb, news on world flags, and news from heraldry and vexillology in Croatia. Finally, we are pleased to report on the experience in Rijeka of transmitting this heritage to the younger generation.

I am confident that you will find something that will interest you, in the hope that you enjoy reading GiZ,

Željko Heimer

Konzervatorsko-restauratorski zahvat na austrougarskoj pomorskoj zastavi nadvojvode iz 1894. godine <i>The Conservation-Restoration of the 1894-Pattern Austrian-Hungarian Archduke's Naval Flag</i> - Vlasta Bošnjak	1,9-12
Uvodnik Editorial	2
Leksikon hrvatske heraldike – Hrvatski heraldičari (2): Viktor Antun Duišin (1898. – 1963.) <i>The Croatian Heraldry Lexicon – Croatian Heraldists (2): Viktor Antun Duišin (1898 – 1963)</i> - Tomislav Galović	3-4
XXX ICGHS Maastricht - Željko Heimer	5-6
IV. međunarodni festival umjetničkih zastavica <i>The 4th International Festival of Art Flags</i> - Dijana Nazor	7-8
Nove zastave <i>New flags</i> - Željko Heimer	13-14
Novosti <i>News</i> Dr. sc. Peić Čaldarović - Čestitamo! <i>Peić Čaldarović Ph.D. - Congratulations!</i>	15
Veksilologija u »Hrvatskom vojniku« <i>Vexillology in »Hrvatski vojnik«</i>	15
Rijeka - nastavlja se... <i>Rijeka - to be continued...</i>	16
Radionice Zastave u Muzejskoj zbirci Kastavštine <i>Flags workshops in the Museum Collection of Kastav</i> - Tamara Mataija	17-18
Kronika HGZD <i>HGZD Chronicles</i>	20

Grb i Zastava

Glasnik Hrvatskog grboslovnog i zastavoslovnog društva
Bulletin of the Croatian Heraldic & Vexillologic Association

IMPRESSUM

Grb i Zastava
Glasnik Hrvatskog grboslovnog i zastavoslovnog društva

Broj 12, Godina VI. Zagreb studeni 2012.

ISSN 1846-3827

Urednik i engleski prijevod: Željko Heimer

Predsjedništvo HGZD:

Željko Heimer, predsjednik; Nenad Labus, potpredsjednik; Matea Brstilo Rešetar, tajnica; Dubravka Peić Čaldarović, Jelena Borošak Marijanović. Engleska lektura: Ted Kaye, North American Vexillologic Association

Cijena broja 35 kn, za inozemstvo 7 €.

Godišnja pretpлата (2 broja): 60 kn, za inozemstvo 12 €.

Za članove HGZD - besplatno.

Narudžbe na Leykam international, Ilica 42, HR-10000 Zagreb ili na info@leykam-international.hr

Izdavač:

Hrvatsko grboslovno i zastavoslovno društvo
Pazinska 50

HR-10110 Zagreb

E-mail: hgzd@hgzd.hr

Web: <http://www.hgzd.hr>

Žiro račun Zagrebačka banka 2360000-1101905988.

Devizni račun 2100316527.

OIB 21212575148

Naklada ovog broja: 200 komada

Tisak: Denona d.o.o.

Prilozi za "Grb i Zastavu" dobrodošli su. Članci, fotografije i ostalo mogu se dostaviti izdavaču u pisanom ili tiskanom obliku, u elektronskom obliku ili kao privici elektronskom poštom. Materijali se ne vraćaju.

Stavovi i mišljenja izneseni u glasilu su autorski, i ne predstavljaju stavove i mišljenja uredništva ni HGZD. Iako se HGZD trudi da su podaci izneseni u glasilu točni, Društvo ne garantira njihovu točnost i ne preuzima nikakvu materijalnu ni moralnu odgovornost za štetu koja bi zbog njih nastala.

Ovaj broj zaključen je 15. prosinca 2012.

LEYKAM
international

Leykam international d.o.o.
za izdavačku djelatnost
Ilica 42
HR - 10000 Zagreb

HGZD zahvaljuje na svesrdnoj pomoći u pripremi i izdavanju ovog broja glasnika.
HGZD is grateful for gracious help in preparations and issuing of this number of GiZ.

Narudžbe za Grb i zastavu, kao i za ranije brojeve glasnika dostupne su preko

Ordering of GiZ as well as the previous numbers are available through

www.leykam-international.hr

Suradnici u ovom broju

Authors in this issue

Vlasta Bošnjak, konzervator-restaurator savjetnik, Odjel za tekstil, Hrvatski restauratorski zavod, vbosnjak@h-r-z.hr

Tomislav Galović, dr. sc., prof. povijesti i dipl. arhivist, Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, voditelj seminara Pomoćne povijesne znanosti, tgalic@ffzg.hr

Željko Heimer, bojnič mr. sc., predsjednik HGZD, Zagreb, <http://zeljko-heimer-fame.from.hr>, zheimer@gmail.com

Tamara Mataija, kustosica, voditeljica više kulturno-povijesnih zbirki, Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja, Rijeka, tamara@ppmhp.hr

Dijana Nazor, konzervator-restaurator u Hrvatskom restauratorskom zavodu, autorica više izložbi, ilustracija za knjige, koordinatorka likovnog programa Međunarodnog festivala *Cest is d' best*, Zagreb, dijananzor@net.hr

Leksikon hrvatske heraldike – hrvatski heraldičari (2)

Viktor Antun Duišin (također i kao Viktor Anton Duišin, kapetan Antun Viktor conte Duišin, Víctor Antonio Duisin) rođen je u Nerežišćima na otoku Braču 5. rujna 1898. u obitelji koja je potjecala iz Kaštela te je nosila plemićki naslov. Kratko boravi u rodnom mjestu jer s roditeljima od svoje druge godine života započinje živjeti u Južnoj Americi, u glavnom gradu Čilea Santiagu. Nakon gimnazijskog školovanja odlučuje se za vojni poziv i pristupa američkoj ratnoj mornarici gdje postiže čin poručnika fregate (1918.). U drugoj polovini 1918. Duišina pronalazimo kao dragovoljca u Kanadi i Sjedinjenim Američkim Državama i to pri tamošnjoj srpskoj vojnoj misiji. Nakon te kratke epizode, zapošljava se u američkoj trgovačkoj mornarici. U New Yorku polaže kapetanski ispit 1920. godine. U mornarici je ostao raditi nekoliko godina, da bi 1929. godine odlučio vratiti se u domovinu, prvotno u Split, a potom u Zagreb. Spomenimo da je bio odlikovan medaljom Victory Medal.

Povratkom u Hrvatsku Duišin se posvećuje heraldičkim i genealoškim istraživanjima. Godine 1937. u Zagrebu započinje uređivati i izdavati Glasnik heraldike – časopis za grboslovlje, rodoslovlje, životopis i pečatoslovlje koji je bio zamišljen kao mjesečnik, ali nije izlazio redovito. Tiskan je svega u dva godišta (I/1937., II/1938.). Glasnik heraldike bio je zapravo predradnja i propagandna podloga za budući heraldički zbornik, tj. Zbornik plemstva. Taj je časopis nakon ugasnuća Vitezovića pokušao popuniti prazninu u hrvatskoj historiografskoj periodici s obzirom na rečene pomoćne povijesne znanosti.

Duišin je ispisao brojne članke na stranicama vlastitog Glasnika heraldike od kojih neke treba posebno izdvojiti: "Ilirski grbovnik Rubčića ili Korjenić-Neorića", II (1938) 3-4, str. 3-8; II (1938) 5-6-7-8, str. 16-20; "Hrvatski heraldičari i genealozi", II (1938) 5-6-7-8, str. 21-22; "Stara hrvatska plemena", I (1937) 3, str. 3-6; I (1937) 4, str. 8-9; II (1938) 1-2, str. 16-18; II (1938) 3-4, str. 12-13; II (1938) 5-6-7-8, str. 37-39; "Development of the Croatian nobility (I. Historical sketch as an introduction; II. Origin of the Croatian nobility)", I (1937), 3, str. 13-14; I (1937), 4, str. 11-12.

U suradnji s Aleksandrom Kulmerom, Milanom Praunspergerom, Alfredom Makancem, Ivanom Dominisom i Bartolom Zmajićem izradio je i u vlastitoj nakladi objavio Heraldiki zbornik.

Viktor Antun Duišin (1898. – 1963.)

Složeni grb Banovine Hrvatske, rad I. Kerdića prema Duišinovom prijedlogu, 1940.
The combined arms of Bannate of Croatia, I. Kerdić sculpture of Duišin proposal, 1940.

Zbornik plemstva u Hrvatskoj, Slavoniji, Dalmaciji, Bosni i Hercegovini, Dubrovniku, Kotoru i Vojvodini. Zbornik je tiskan u Zagrebu 1938. u 2000 primjerka (s posebnom numeracijom), točnije, te je godine tiskana njegova prva knjiga koja obuhvaća plemićka prezimena od slova A do slova H. Prvi svezak druge knjige, od slova I do slova J, objavljen je 1939. godine. Po nekim navodima zbornik je bio dovršen – no, Duišin ga nije uspio objaviti, a skupljena povijesna i heraldička građa nažalost je propala.

Posebno se usmjerio i na proučavanje povijesti srpskoga plemstva, objavljujući rad pod naslovom "Srpske plemićke porodice od 1690 – 1790" (Glasnik Istoriskog društva u Novom Sadu, XIII/1-2, Novi Sad 1940., str. 89-123). Bio je i predsjednik Organizacije iseljenika u Zagrebu. Kao član Družbe Braće hrvatskog zmaja (Zmaj Cetinski) angažiran je u izradi zmajskih grbova, a između ostalog izradio je grbove u Kamenitim vratima (središtu društva) te u zrinском Ozlju. Izradio je i nacrt grba Banovine Hrvatske (Kombinacija grba banovine Hrvatske, Hrvatski dnevnik, Zagreb, god. V., br. 1323, 7. I. 1940., str. 13) pitajući se koji je pravi i najstariji grb Hrvatske i koje bi hrvatske grbove imao sadržavati grb

(nastavak na str. 4)

Lexicon of Croatian Heraldry – Croatian Heraldists (2)

Viktor Antun Duišin (a.k.a. Viktor Anton Duišin, Captain Antun Viktor Conte Duišin, Víctor Antonio Duisin) was born in the village of Nerežišća on the island of Brač, on 5 September 1898 to a family bearing a noble title and originating in Kaštela. He only stayed in his birthplace a short while, as his family moved to Santiago de Chile, in South America, when he was two. After finishing high school, he pursued a military career and joined the U.S. Navy, where he achieved the rank of Lieutenant Junior Grade (1918). In the second half of 1918 Duišin was a volunteer in Canada and the United States, attached to the Serbian Military Mission. Following that brief episode, he joined the U.S. Merchant Marine, and in 1920 he earned a Shipmaster's License in New York. He worked there for several years, and in 1929 he returned to his homeland, initially to Split and then to Zagreb. He was awarded the Victory Medal.

Upon returning to Croatia, Duišin dove into heraldic and genealogical research. In 1937 in Zagreb, he began editing and publishing Glasnik heraldike – časopis za grboslovlje, rodoslovlje, životopis i pečatoslovlje (The Heraldry, genealogy, biography, and sigillography), which was intended to be monthly but actually appeared less frequently. The journal attempted to fill the void in Croatian historiographic periodicals, after the demise of Vitezović, in regard to these auxiliary history sciences. It lasted only two years (Vol. I, 1937, II, 1938). Glasnik heraldike was actually preparation and advertising for an impending heraldic anthology, Zbornik plemstva.

Duišin himself wrote many articles in Glasnik heraldike, among which some should be highlighted: "The Illyrian Armorial of Rubčić or Korjenić-Neorić", II (1938) 3-4, pp. 3-8; II (1938) 5-6-7-8, pp. 16-20; "Croatian Heraldists and Genealogists", II (1938) 5-6-7-8, pp. 21-22; "Old Croatian Tribes", I (1937) 3, pp. 3-6; I (1937) 4, pp. 8-9; II (1938) 1-2, pp. 16-18; II (1938) 3-4, pp. 12-13; II (1938) 5-6-7-8, pp. 37-39; "Development of the Croatian Nobility (I. Historical sketch as an introduction; II. Origin of the Croatian nobility)", I (1937), 3, pp. 13-14; I (1937), 4, pp. 11-12.

In cooperation with Aleksandar Kulmer, Milan Praunsperger, Alfred Makanac, Ivan Dominis, and Bartol

(cont. on p. 4)

Banovine Hrvatske.

U Hrvatskoj Enciklopediji bio je pomoćni urednik za heraldiku. Napisao je i potpoglavlje "Poviest hrvatskog plemstva i heraldike" u zborniku Naša domovina. Zbornik – knjiga I. Nezavisna Država Hrvatska: sv. 1. Hrvatska zemlja – Hrvatski narod – Hrvatska poviest – Hrvatska znanost (ur. Filip Lukas, Zagreb 1943., str. 203-211).

Svojim napisima, poglavito književnim i putopisnim, surađivao u različitim dnevnicima i zabavnicima (Obzor, Spremnost, Nedjeljne viesti, Novine), a bio je jedno vrijeme i urednik tjednika Za vas i Zabavnika.

Završetkom Drugoga svjetskoga rata, a zbog "svoje djelatnosti koja je ideološki bila u sukobu s NOP-om" (D. Mataić Pavičić) napušta tadašnju Jugoslaviju.

Od 1946. do 1958. živi u Italiji, u Milanu i Rimu, baveći se preprodajom filmova. Godine 1958. vraća se u Santiago de Chile, gdje pak zarađuje za život preprodajom brodova.

U literaturi postoje dva mišljenja o mjestu njegove smrti 1963. godine – po jednima je umro u Rimu, a po drugima (a što je vrlo vjerojatno) u Santiagu de Chile, što u leksikonu Hrvati u Čileu navodi i D. Mataić Pavičić.

Viktor Antun Duišin, iako bez formalnog povjesničarskog obrazovanja, zauzima zaslužno mjesto u hrvatskoj heraldici prvenstveno iz dva razloga: prvo, zbog pokretanja Glasnika heraldike i drugo, zbog usporednog rada na izdavanju Heraldickog zbornika, a što su svakako pažnje vrijedni projekti.

Za bio-bibliografske podatke o V. A. Duišinu vidjeti sljedeće radove: Marita Batinović, "Duišin, Viktor Antun (Nerežišća na Braču, 5. IX. 1898. – Santiago de Chile ?, 1963.)", u: Hrvatski

Zmajić, he prepared and published the Heraldic Anthology, the Proceedings of nobility in Croatia, Slavonia, Dalmatia, Bosnia and Herzegovina, Dobrovnik, Kotor, and Vojvodina. The Anthology was published in Zagreb in 1939 in 2000 numbered copies. In fact, this was just the first volume, covering surnames from A to H. The first book of the second volume, covering letters I and J, was also issued in 1939. While some claim that

the anthology was completed, Duišin was unable to publish it, and the compiled source materials were unfortunately lost.

He also researched the history of Serbian nobility, with his paper "Serbian Noble Families from 1690 to 1790" (Glasnik Istoriskog društva u Novom Sadu, XIII/1-2, Novi Sad, 1940, pp. 89-123). He was the chairman of the emigrant organization in Zagreb. As a member of the Brethren of the Croatian Dragon (bearing the name of the Dragon of Cetina), he was engaged in the production of the dragon coat of arms. Among others, he prepared the coat of

biografski leksikon 3 (Č – Đ), ur. Trpimir Macan, Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 1993., s. v.; redakcijski tekst "Duišin, Viktor Antun (Dujšin, Viktor Anton)", u: Tko je tko u NDH. Hrvatska 1941. – 1945., ur. Marko Grčić, Zagreb: Minerva (Biblioteka Leksikoni), 1997., s. v.; Dane Mataić Pavičić, Hrvati u Čileu: životopisi / Croatas en Chile: biografias, Zagreb: Dane Mataić Pavičić, 1998., str. 59-60; Tomislav Galović, Hrvatska heraldička periodika: Vitezović i Glasnik heraldike, Arhivski vjesnik, god. LII (2009), str. 81-127. Također vidi i Demistificirani ›Vitezović‹ i ›Glasnik heraldike‹, Grb i zastava, br. 7, str. 8-9.

arms in the Stone Gates (the Brethren's headquarters) and in the Zrinski castle in Ozalj. He also prepared a design of the coat of arms for the Banate of Croatia ("The Combined Arms of the Banate of Croatia", Hrvatski dnevnik, Zagreb, god. V., br. 1323, 7. I. 1940., p. 13) studying the issue of "the true and oldest coat of arms of Croatia" and "which Croatian arms should be included in the arms of the Banate?"

For the Croatian Encyclopaedia, he was the assistant editor for heraldry. He also wrote the subsection "History of the Croatian nobility and heraldry" in the proceedings Naša domovina. Zbornik – knjiga I. Nezavisna Država Hrvatska: sv. 1. Hrvatska zemlja – Hrvatski narod – Hrvatska poviest – Hrvatska znanost (ed. Filip Lukas, Zagreb 1943., pp. 203-211).

He contributed literary and travel articles to various newspapers and magazines (Obzor, Spremnost, Nedjeljne viesti, Novine) and at one time he served as editor of weekly Za vas and Zabavnik.

After the end of the World War II, "due to his activities that were in ideological conflict with the National Liberation Movement" (D. Mataić Pavičić), he left Yugoslavia.

From 1946 to 1958 he lived in Italy, in Milan and Rome, reselling movies. In 1958 he returned to Santiago de Chile, where he earned his living reselling ships.

He died in 1963. In the literature one finds two opinions regarding where – some claim he died in Rome, while others (which is more likely) say he died in Santiago de Chile, as stated in the lexicon Croats in Chile by D. Mataić Pavičić.

Viktor Antun Duišin, although without a formal education in history, holds an important place in the Croatian heraldry for two reasons: first, his initiation of the Glasnik heraldike and second, for his parallel work on the issue of the Heraldicki zbornik, certainly two remarkable projects.

For the bio-bibliographical data see M. Batinović, "Duišin, Viktor Antun (Nerežišća na Braču, 5. IX. 1898. – Santiago de Chile 1963.)", in: Hrvatski biografski leksikon 3 (Č–Đ), ed. T. Macan, Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 1993; "Duišin, Viktor Antun (Dujšin, Viktor Anton)", in: Tko je tko u NDH. Hrvatska 1941. – 1945., ed. M. Grčić, Zagreb: Minerva, 1997; D. Mataić Pavičić, Hrvati u Čileu: životopisi / Croatas en Chile: biografias, Zagreb, 1998, pp. 59-60; T. Galović, Hrvatska heraldička periodika: Vitezović i Glasnik heraldike, Arhivski vjesnik, god. LII (2009), pp. 81-127. Also see ›Vitezović‹ and ›Glasnik heraldike‹ Demystified, Grb i zastava, nr. 7, pp. 8-9.

Naslovnice Duišinovog Heraldickog zbornika, 1939.
The frontispieces arms of Duišin's Heraldic Anthology, 1939.

Trideseti međunarodni kongres genealoških i heraldičkih znanosti održan je u Maastrichtu u Nizozemskoj od 24. do 28. rujna 2012. Tema kongresa bile su granice u genealogiji i heraldici. Kongres je tradicionalno okupio dvjestotinjak stručnjaka iz ovih znanstvenih disciplina iz tridesetak zemalja, iako je zbog ekonomske situacije bio primjetan izostajanje mnogih predstavnika iz srednje i istočne Europe. Domaćini kongresa bili su Nizozemsko genealoško društvo i nizozemski Središnji ured za genealogiju, uz Međunarodnu genealošku i heraldičku konfederaciju, Međunarodnu genealošku akademiju i Međunarodnu heraldičku akademiju. Uz svečanu ceremoniju Kongres je otvorio Nj. K. V. Princ Oranjski, Vilijam Aleksandar, nizozemski prestolonasljednik.

Akademski dio kongresa bio je kao što je uobičajeno, podijeljen na genealošku i heraldičku sekciju, na kojima je svoja izlaganja iznijelo pedesetak autora. Hrvatsku je predstavljao rad Dubravke Peić Čaldarović i Nikše Stančića naslovljen „Heraldika na rubu znanosti: Teze o značenju hrvatskog šahiranog štita“. Zbog nemogućnosti sudjelovanja autora, rad je na Kongresu predstavio predsjednik HGZD, Željko Heimer. On je također predstavio i poster suvremenih hrvatskih municipalnih grbova, kojima je prikazana kvaliteta suvremene hrvatske heraldike i njezina pripadnost modernim heraldičkim kretanjima u Europi, u skladu s principima restituirane heraldike. U predvorju Kongresa međunarodnoj znanstvenoj i stručnoj zajednici predstavljene su i naše publikacije.

Tijekom Kongresa održane su i Opće skupštine Konfederacije te dvaju Akademija. Na Općoj skupštini Konfederacije, između ostalog, u članstvo je primljeno Bugarsko

Željko Heimer

**XXX
ICGHS**

Gore: Predavanje D. Appletona, SAD; sredina: između predavanja, Henrik Klackenberg, Švedska; dolje: Robert Watt i Claire Boudreau, Kanada

Top: Lecture by D. Appleton, USA; centre: between the lectures, Henrik Klackenberg, Sweden; bottom: Robert Watt and Claire Boudreau, Canada.

The 30th International Congress of Genealogic and Heraldic Sciences was held in Maastricht, the Netherlands, 24 to 28 September 2012. The Congress theme was "Frontiers in Genealogy and Heraldry". As usual, the Congress gathered some 200 experts from these fields from over 30 countries, although the absence of many representatives from Eastern Europe, due to the economic situation, was noticeable. The Congress hosts were the Dutch Genealogic Association and the Dutch

Central Office for Genealogy, together with the International Genealogic and Heraldic Confederation, the International Genealogic Academy, and the International Heraldic Academy. During the opening ceremony, the Congress was proclaimed

opened by HRH Prince of Orange, William Alexander, the Dutch heir apparent.

The academic part of the Congress was, as usual, divided into a genealogic and a heraldic section, in which some 50 authors presented their papers. Croatia was represented by a paper by Dubravka Peić Čaldarović and Nikša Stančića entitled "Heraldry at the Edge of Science: Thesis about Meaning of the Croatian chequy Shield". As the authors were unable to attend, the paper was presented by Željko Heimer, the HGZD president. He also exhibited a poster with current Croatian municipal arms, showing the high quality of modern Croatian heraldry and its rightful place in contemporary European heraldry. In the Congress lobby, HGZD publications were displayed to the international scientific and expert audience.

The General Assemblies of the Confederacy and the Academies convened during the Congress. At the Confederacy General Assembly the Bulgarian Heraldic and Vexillologic Association, among others, was admitted to membership. The

heraldičko-veksilološko društvo, a na Općoj skupštini Međunarodne heraldičke akademije potvrđen je status dopisnih članova Akademije koji su prihvaćeni prošle godine u Fribourgu, uz Heimera i dva naša strana člana, Valt Jurečić iz Slovenije i Jovan Jonovski iz Makedonije.

U skladu s tradicijom ovih kongresa, sudionike je primio gradonačelnik Maastrichta u gradskoj vijećnici, a organizirane su posjete značajnim institucijama poput Pokrajinskog arhiva. U sklopu Kongresa organiziran je i posjet poznatoj krunidbenoj kapeli Karla Velikog u Aachenu te nekolicini dvoraca u okolici koji imaju značajne heraldičke zbirke.

Sljedeći, 31. kongres održat će se u Oslu 2014. godine.

International Heraldic Academy confirmed the associate member status of those admitted last year in Fribourg: Heimer and two of our foreign members – Valt Jurečić from Slovenia and Jovan Jonovski from Macedonia.

Following the Congress tradition, the participants were hosted by the Mayor of Maastricht in the City Hall, with visits to various important institutions in the city, such as the Regional Archives.

Also, as part of the Congress, a visit to the famous coronation chapel of Charlemagne in Aachen was organized as well as to a few castles in the vicinity with important heraldic collections.

The 31st Congress will be held in Oslo in 2014.

Gore: Marta dos Santos, Portugal; gore desno: kongresna dvorana; lijevo: Svečanost otvaranja; desno: Stojan Antonov, Bugarska; dolje s lijeva na desno: Željko Heimer; Stanka za kavu; Sajam knjiga.

Top: Marta dos Santos, Portugal; top right: the Congress Hall; left: Opening ceremony; right: Stojan Antonov, Bulgaria; bottom left to right: Željko Heimer; Coffee break; Book fair.

Photos thanks to Jo Ann and David B. Appleton, USA, Marcel van Westerhoven, Netherlands, and Željko Heimer.

4. međunarodni festival umjetničkih zastavica *Umjetnost na vjetru* 4th International Art Flags Festival Art in the Wind

Četvrtu godinu za redom na kandelabrima glavnog zagrebačkog trga našle su se umjetničke zastavice tijekom ovogodišnjeg 16. međunarodnog festivala *Cest is d' Best*, te su postale prepoznatljiva umjetnička izložba. Ovogodišnja tema bila je *Umjetnost na vjetru*, a izloženo je više od 60 zastavica 90 autora ovogodišnjeg i ranijih festivala. U sklopu *Cesta* otvorena je i izložba *Međunarodnog festivala umjetničkih zastavica* u Arena Centru na kojoj je izlagalo 44 autora sa 52 rada. Otvorene su i izložbe fotografija u Galeriji Hrvatske pošte i u Knjižnici i čitaonici *Bogdan Ogrizović* u Zagrebu na kojima je na 120 fotografija na najbolji način prikazana atmosfera Festivala u posljednje četiri godine.

Na ovogodišnji natječaj pristigle su 43 zastavice od 27 autora iz Hrvatske, te 10 autora iz Bosne i Hercegovine, Finske, Italije, Japana, SAD i Slovenije. Drago nam je da se na natječaj odazvalo i šestero članova *Međunarodnog društva za obrazovanje putem umjetnosti* (InSEA). Zastava je zasebni, specifični likovni medij koji ima korijene u tradiciji, simbolici, umjetnosti i dizajnu. Pristigli radovi podliježu umjetničkim izričajima te pridonose posebnoj atmosferi u dane festivala.

Prvu nagradu dobio je prof. Josip Roca, akademski slikar iz Zagreba, za triptih *Pinokio, Klaun I, Klaun II*, prepoznatljivog stila i motiva. Drugu

Gore: J. Mlinar: Sv. Juraj. Dolje: Trg bana Josipa Jelačića tijekom Festivala.
Top: J. Mlinar: St. George. Bottom: Jelačić Square during the Festival.

For the fourth year in a row the lamp posts of the main square in Zagreb were adorned with art flags during the 16th International Festival *Cest is d' Best*, an art exhibition which is becoming increasingly well-known. This year's theme was *Art in the Wind*, and over 60 flags by 90 designers were hoisted, from this and previous festivals. Also, as a part of the *Cest*, an exhibition opened in the Zagreb Arena Centre with 52 flags by 44 designers. Photo exhibitions also opened in the Croatian Post Gallery and the Public Library *Bogdan Ogrizović* Zagreb, with over 120 photographs documenting the atmosphere of the past four years of the Festival.

This year's competition included 43 flags by 27 designers from Croatia and 10 designers from Bosnia and Herzegovina, Finland, Italy, Japan, USA, and Slovenia. Among the designers were six members of the International Society for Education through Art (InSEA). The flag is a particular, specific art medium rooted in tradition, symbolism, art, and design. The artworks reflected wide artistic expression and contributed to the special atmosphere during the festival.

The highest award was given to Prof. Josip Roca, an academic painter from Zagreb, for the triptych *Pinocchio - Clown I - Clown II*, painted in his recognizable style. Second place went to Jadranka Mlinar, an academic painter

nagradu dobio je rad Sv. Juraj, Jadranke Mlinar, akademske slikarice i likovne pedagoginje iz Zagreba, za zastavu izvedenu tradicionalnom kukičanom čipkom. Treću nagradu dobio je diptih *Beijing cleaner* Anje Hitzenberger, fotografkinje iz New Yorka. Zbog kvalitetnih radova sljedećim su autorima dodijeljena priznanja: Janku Oraču, akademskom slikaru iz Novog Mesta (Slovenija), za apstraktni triptih *U vjetru*, Ani Divković, akademskoj kiparici iz Zagreba, za kreativni rad *Dobro jutro* i Centru za rehabilitaciju Komarevo iz Gornjeg Komareva za rad *Vjetar ljubavi* čiji su mladi kreativni autori posebni gosti Festivala te su priznanje za svoju zastavu dobili izvan konkurencije kao poticaj u daljnjem stvaralaštvu.

Svi radovi ovogodišnjeg i prethodnih festivala prikazani su na mrežnim stranicama <http://ulicnifestival.weebly.com>.

Gore: J. Roca: Kloun II. A. Hitzenberger: Beijing cleaner. Sredina: A. Divković: Dobro jutro. Centar Komarevo: Vjetar ljubavi. J. Orač: U vjetru III. Dolje: Trg bana Josipa Jelačića tijekom Festivala.

and art teacher from Zagreb, for the flag St. George, manufactured in a traditional lacework technique. Third place went to Anja Hitzenberger, a photographer from New York, for the diptych *Beijing cleaner*. Special acknowledgments for the quality of their works went to Janko Orač, an academic painter from Novo Mesto, Slovenia, for his abstract triptych *In the wind*, to Ana Divković, an academic sculptor from Zagreb, for her creative work *Good Morning*, and to the Rehabilitation Centre Komarevo (from the town of Gornje Komarevo), for the work *Wind of Love*, by creative young designers who were special guests of the Festival.

All the works of this year's and previous festivals are shown at the website <http://ulicnifestival.weebly.com>.

Top: J. Roca: *Clown II. A.* Hitzenberger: *Beijing cleaner*.

Centre: A. Divković: *Good Morning*. Komarevo Centre: *Wind of Love*. J. Orač: *In the Wind III*. Bottom: Jelačić Square during the Festival.

Konzervatorsko-restauratorski zahvat na austrougarskoj pomorskoj zastavi nadvojvode iz 1894. godine

U **Odjel za tekstil Hrvatskog restauratorskog zavoda** je u srpnju ove godine dopremljena je austrougarska pomorska zastava nadvojvode iz 1894. godine. Njen je vlasnik **Povijesni muzej Istre u Puli**. Dimenzije zastave su 157 × 169 cm. (Slika 1)

Radi se o uobičajenom vojnom tipu austrougarske zastave nadvojvode iz 1894. Zastava je jednostrana, izrađena od vunene tkanine. Tkanina je temeljno bijele boje, tkana u platno vezu. Iako zastavom dominira žuta boja, motiv zastave otisnut je na bijelu podlogu, kakva je vidljiva na bijelim plamičcima i na bijelim dijelovima grba. Zapravo su spomenuti dijelovi neobojeni, a sve ostalo otisnuto bojom. Upravo ova otisnuta strana određuje glavnu stranu zastave (čineći je ljevokopljenom). U središtu zastave smješten je austrougarski grb. Rub zastave ukrašen je otisnutim motivom niza stiliziranih plamičaka – crvenih, bijelih, crnih i žutih. Širina obruba iznosi 11 cm. Spomenute boje nalaze se i na samom grbu, uz dodatak plave i zelene, dakle cijeli spektar šest osnovnih heraldičkih boja. Blazon državnog grba prilično je složen, a sastoji se od prikaza crnog dvoglavog orla zlatnih kandža, kljunova i krunâ, koji drži žezlo i mač u desnoj i carsku jabuku u lijevoj kandži. Iznad orla nalazi se austrijska carska kruna s plavim i zlatnim vrpčama. Na grudima orla nalazi se štit uokviren zlatnom ogrlicom *Reda zlatnog runa* i drugim visokim odlikovanjima. Grb je trodijelan, u vertikalnim poljima nižu se crveni lav s plavom krunom na zlatnom, što predstavlja Habsburgovce, u središtu na crvenom srebrna greda, što predstavlja Austriju te dijagonalna crvena greda s tri srebrne ptice na zlatnom polju, što predstavlja Lorenu (Lotaringiju). Na krilima i na repu orla poredani su zemaljski grbovi Monarhije: Mađarska, Galicija, Donja Austrija, Salzburg, Štajerska, Tirol, Koruška i Kranjska, Moravska i Šleska, Sedmogradska, Ilirija te Češka.

Zastava je izrađena iz jednog komada tkanine, ne računajući ušivene zakrpe. Ni s jedne strane nema živog ruba. Rubovi tkanine su jednom posuvraćeni na stražnju stranu točno po rubnoj crti otisnutih plamičaka. Rub je strojno prošiven ravnim bodom i obrađen gustim cik-cak bodom. Iznimka je kopljeni rub zastave koji je posuvraćen dva puta, također strojno prošiven ravnim bodom. Nejednako je udaljen od

rubnih plamičaka – od 5 do 6,5 cm.

Zastava je zatečena u prilično lošem stanju s mnogo oštećenja koja su uglavnom nastala uporabom, djelovanjem insekata i neprikladnim čuvanjem. Najoštećeniji su bili gornji i slobodni rub zastave, a osobito kut zastave kojeg ti rubovi zatvaraju. Dva veća oštećenja nalazila su se uz lijevi i

desni rub grba – s jedne strane rupa oko 7 × 10 cm, a s druge veliki procijep u obliku obrnutog slova „L“ oko 17 × 16 cm. Tijekom vremena na zastavi su bili izvršeni zahvati zatvaranja oštećenja. Tri zakrpe uočene na rubnim dijelovima načinjene su od istog originalnog materijala, a četvrta, unutar zastavnog polja, nije odgovarala originalnoj tkanini,

(nastavak na str. 12)

1. Prednja strana, stanje prije početka zahvata. 2. Postupak vlaženja i ravnjanja niti.
1. Obverse, before the procedures. 2. The process of moistening and straightening of threads.

The Conservation-Restoration of the 1894-Pattern Austrian-Hungarian Archduke's Naval Flag

In July of this year an 1894-pattern Austrian-Hungarian naval flag, signalling the rank of the Archduke, was delivered to the **Textile Department of the Croatian Restoration Institute**. Its owner is the **History Museum of Istria in Pula**. The dimensions of the flag are 157 × 169 cm. (Fig. 1)

It is the common military model of the flag. It is single-sided, made of wool cloth. The cloth is basically white, in a plain weave. Although the flag is dominated by yellow, the entire flag design was printed on the white background, which remains visible in the white flammulets and the white parts of the coat of arms. These white parts are actually uncoloured, while everything else is printed. Indeed the printed side determines the flag obverse (making it a left-hoisted flag). In the centre of the flag is the Austrian-Hungarian coat of arms. The edge of the flag is ornamented with printed pattern of stylized flames – red, white, black, and yellow. The width of the border is 11 cm. These colours are also found in the coat of arms itself, together with blue and green, therefore using the entire heraldic spectrum of six tinctures. The blazon of the state arms is rather complicated, consisting of a depiction of black two-headed eagle with golden talons, beaks, and crowns, holding a sceptre and a sword in its dexter and an imperial orb in its sinister talon. Above the eagle is the Austrian imperial crown with blue and golden ribbons. On the eagle's breast is a shield surrounded with a golden necklace of the Order of Golden Fleece and other high decorations. The shield is divided in three vertical fields, or lion gules crowned azure for Habsburg, gules a fess argent for Austria and or three allerions in bend gules for Lorraine (Lotharingia). Over the wings and the tail of the eagle are the land arms of the Monarchy: Hungary, Galicia, Lower Austria, Salzburg, Styria, Tyrol, Carinthia and Carniola, Moravia and Silesia, Transylvania, Illyria, and Bohemia.

The flag is made of a single piece of fabric, not counting the sewn patches. There is no raw edge on any end of fabric. The edges are folded once to the reverse exactly along the line at the end of the printed flammulets. The edges are machine-sewn with running stitch and elaborated with dense zigzag stitch. The exception is the hoist edge, folded twice, also sewn with running stitch. It is

unevenly wide from the flammulets – from 5 to 6.5 cm.

The flag was found in rather bad condition with significant damage, mostly arising from heavy use, the action of insects, and improper storage. The worst damage was at the top and fly edges of the flag, and particularly in that corner. Two larger defects were alongside the arms: a hole

approximately 7 × 10 cm on one side and a large rift in shape of inverted letter "L" of about 17 × 16 cm on the other side. As the flag was being repaired, three patches were found in the edge parts of the flag made from the original material, while a fourth, within the flag field, had been made from fabric very similar to the original. The flag was apparently rolled up for a long time and inappropriately

(cont. on p. 11)

3. Prednja strana zastave, zatvaranje oštećenja šivanjem. 4. Stražnja strana zastave, posuvraćivanje ruba prema zatečenom stanju. 5. Prednja strana zastave, gornji slobodni kut, stanje prije konzervatorsko-restauratorskog zahvata. 6. Isti detalj, nakon konzervatorsko-restauratorskog zahvata.

3. Obverse, the closure of defects by sewing. 4. Reverse, the edges folding according to original condition. 5. Obverse, the top-hoist corner, before the conservation and restoration procedures. 6. The same details, after the conservation and restoration procedures.

stored. This caused a vertical series of holes, smaller and larger, along the entire width of the top half of the flag. The flag field was very dirty, particularly at the hoist. Along that edge, but also within the flag field, are traces of rivets. Several other stains, probably from rust, were noted. On the obverse, along the hoist there were several smears of wax. In some of the white flammulets, traces of red dye discharge were visible.

Before any procedure, it is important to make written, photographic, and sketched documentation. It is also necessary to make chemical and technological analysis of the materials. Only a thorough analysis will determine a positive outcome of the procedures. Each phase must be documented in detail.

The flag's appearance suggested that it might actually be one part of an originally two-sided flag. A consultation with Željko Heimer, the president of the Croatian Heraldic and Vexillologic Association, helped us immensely. Along with providing historical data relating to this flag, Mr. Heimer described the circumstances under which such flags were produced. As it was a standard military flag, the funds for its production were limited. Therefore a single-faced cloth was used. The fabrication technique was printing, making the design visible on both sides. The edges were simply folded and sewn. Such a rank flag would have been raised above a ship on special occasions – atop the mast through a system of pulleys. In the meantime, it would have been stored haphazardly. For each occasion it would have been necessary to quickly “polish it up”, but as it was flown from high above, the mending did not have to be particularly neat. This explains why the flag was so casually and sloppy edged and patched.

The goal of this conservation-restoration procedure was to restore the original appearance of the flag, without ignoring some of the past interventions.

First of all, the machine-sewn edges were unstitched. The patch in the flag field was also detached. The other patches were retained, since they matched the original flag fabric. The thread of the inappropriately hand-sewn “L” rift repair was removed. A test of a wet dirt-removal process showed the volatility of the dyes, so the flag was instead cleaned through a dry procedure – using low-suction-power vacuum cleaner over a mesh. The wax smears were removed mechanically. This was followed with moistening the fabric in a closed system of blotter, „Melinex“ foil, and „Simpatex“ membrane. The loosened fabric was then flattened under

(cont. on p. 12)

već joj je vrlo slična. Zastava je, čini se, dugo vremena bila namotana i tako negdje neprikladno odložena. To je uzrokovalo vertikalni niz rupica, od manjih do većih, po cijeloj širini gornje polovice zastave. Površina zastave bila je znatno ispunjena nečistoćom, osobito na kopljenoj strani. Uz taj rub, ali i unutar zastavnog polja, ima i tragova zakovica. Tu je još vidljivo nekoliko mrlja različitih oblika, vjerojatno od hrđe. Na stražnjoj strani, uz kopljeni rub bilo je nekoliko mrlja od voska. Na nekim bijelim plamčicama su vidljivi tragovi otpuštanja crvene boje.

Prije bilo kakvog zahvata važno je uz pismenu dokumentaciju izraditi foto i grafičku dokumentaciju. Potrebno je bilo učiniti kemijsku i tehnološku analizu materijala. Temeljita analiza uvjetuje dobar ishod radova. Svaka faza radova se detaljno dokumentira.

Izgled zastave upućivao je na razmišljanje da je ova zastava samo jedna strana originalno dvostrane zastave. Uvelike nam je pomogla konzultacija sa predsjednikom Hrvatskog grboslovnog i zastavoslovnog društva. Osim povijesnih značajki vezanih uz ovu zastavu, gospodin Heimer je živo dočarao okolnosti u kojima su se takve zastave izrađivale. Kako je ovo vojna zastava, sredstva za njezinu izradu su bila vrlo ograničena. Zato je korištena jedna tkanina. Tehnika oslikavanja je tisak, tako je oslik vidljiv s obje strane. Rub je jednostavno presavijen i tako prošiven. Vojna pomorska zastava se u posebnim prigodama podizala na vrh broda - sistemom povlačenja na jarbol. U međuvremenu je bila neprikladno pohranjena. Za svaku sljedeću prigodu trebalo ju je žurno „dotjerati“, ali kako je visoko vijorila, nije bilo važno da popravak bude i osobito uredan. Odatle je jasno zašto je zastava tako nemarno i neuredno porubljena i pokrpana.

Cilj ovog konzervatorsko-restauratorskog zahvata bio je zastavi vratiti prvobitni izgled, ali ne zanemariti pri tome neke zahvate učinjene u prošlosti.

Najprije je otparan strojno prošiven rub. Odvojena je zakrpa unutar zastavnog polja. Ostale zakrpe su zadržane jer odgovaraju originalnoj tkanini. Otparan je konac ručno neprimjereno zašivenog „L“ procijepa. Proba mokrog postupka uklanjanja nečistoća pokazala je nepostojanost boje, stoga je ova metoda isključena. Zastava je očišćena suhim postupkom – usisavačem niske usisne snage preko mrežice. Mrlje od voska uklonjene su mehanički. Slijedilo je vlaženje tkanine u zatvorenom sistemu od bugačice,

„Melinex“ folije i „Simpatex“ membrane. Tako opuštena tkanina bila je pogodna za ravnanje pod opterećenjem staklenih uteza. Na mjestima gdje je trebalo izravnati niti, tkaninu se dodatno djelomično navlažilo uređajem koji ispušta maglicu vodene pare. (Slika 2)

U svrhu podlaganja oštećenih dijelova zastave pripremljen je i odgovarajuće obojen svileni organdij. Također su obojeni za šivanje predviđeni svileni filamenti. Sva su oštećenja i otvori podloženi iskrojenim svilenim organdijem. Neovisno o različito obojenim područjima zastava je podložena svilom žute boje, ali svjetlijeg tona od osnovne boje. Učvršćivanje podložne svile za zastavu izvršeno je restauratorskim načinom šivanja – usporednim polaganjem filamenata i njihovim učvršćivanjem za podlogu. (Slika 3)

Time su sve odignute niti na zastavi, prethodno izravnete i vraćene u pravilan položaj. Veći otvori su dovedeni u primjeren izgled. Kada su sva oštećenja bila zatvorena trebalo je na stražnjoj strani pažljivo obrezati višak podložne svile kako bi joj vidljivost bila svedena na najmanju moguću mjeru.

Kako bi stražnja strana zastave bila prikladna za prezentiranje, predviđeno je prekrivanje cijele površine svilenim krepelinom. Taj zahvat štiti brojne veće i manje komade tkanine kojom su zatvorena oštećenja od mogućeg zapinjanja prilikom namotavanja. Svileni krepelin je vrlo tanka i prozirna tkanina, za ovu prigodu odgovarajuće obojena. Vidljivost obilježja zastave je neznatno umanjena, ali je osigurana cjelovitost zastave, bez obzira na koji će način zastava jednom biti izložena. Svileni krepelin je prišiven za stražnju stranu zastave svilenim filamentima u vidu širokog rastera, čime je postignuto maksimalno prijanjanje uz zastavu. Svojom površinom seže do otisnutog ruba zastave. Rub zastave je posuvraćen prema zatečenom stanju i prošiven ručno čvršćim svilenim filamentom (Slika 4). Prisjećajući se izgleda zastave prije početka zahvata, koja je zbog oštećenosti ili nedostajućih dijelova tkanine djelovala razvučeno, sada ima jasno određene rubove. (Slike 5 i 6)

Po završetku konzervatorsko-restauratorskog zahvata izrađena je oprema za pohranu i transport. U ovu svrhu je nabavljena kutija od bezkiselinskog kartona s pripadajućim valjkom od istog materijala.

Uspješno provedeni konzervatorsko-restauratorski zahvat na ovoj zastavi dokaz je da isključivo dobra suradnja stručnjaka različitih profila –

load of glass weights. At places where the threads had to be straightened, the fabric was moistened with device which emits a water vapour mist. (Fig. 2)

Silk organdie was prepared and dyed to match the damaged parts of the flag. Silk thread for sewing was also dyed. All the damaged parts and gaps were backed with the matching silk organdie. Irrespective of the differently coloured areas, the entire flag was backed with yellow silk, but of lighter shade than the basic yellow in the flag. The attachment of the backing silk was made by the restoration mode of sewing – parallel laid threads attached to the groundwork. (Fig. 3)

Thus all the lifted threads in the flag, after straightening, were returned to their proper position. Larger openings were filled. When all the holes and rifts were closed, any surplus of the padding silk was carefully cut out to be the least visible.

To make the reverse of the flag appropriate for display, it was decided to cover the entire surface with silk crepeline. This would protect the larger and smaller pieces of fabric from damage when folded. While the visibility of the flag details on the reverse was minimally diminished, the integrity of the flag in any future display would be ensured. The crepeline was sewn on the reverse with silk threads in a wide grid, providing maximal adherence to the flag field, and reaching the printed edges of the flag. The flag edges were folded as they were found and hand-sewn with tougher silk thread. (Fig. 4) Before the procedure, due to the damage and missing parts, the flag looked stretched; now it appears with clearly determined edges. (Fig. 5 and 6)

To complete the conservation-restoration procedure, storage and transportation accessories were also prepared. These included a box made of acid-free cardboard and a matching cylinder.

The successful conservation and restoration of this flag shows that only the cooperation of various experts – conservators-restorers, historians, technologists, photographers – can guarantee a complete approach and success in the protection and preservation of cultural property.

konzervatora-restauratora, povjesničara, tehnologa, fotografa – jamči potpuniji pristup i uspješnost u zaštiti i očuvanju kulturnih dobara.

Nove zastave

New Flags

MALAWI - Kao što smo objavili u GiZ br. 8, Malawi je 2010. promijenio svoju originalnu zastavu iz 1964. Novi dizajn kojeg je forsirao bivši predsjednik Bingu wa Mutharika (preminuo u travnju 2012.) nije naišao na široku potporu, već je od početka oštro kritiziran. Iako je pod Mutharikinom vlasti strogo zabranjivana, stara je zastava ostala omiljeni nacionalni simbol, a promjena zastave tekla je vrlo sporo. Malavski je Parlament 28. svibnja 2012. usvojio Zakon kojim se i službeno vraća stara zastava. Novi predsjednik Joyce Banda potvrdio je odluku Parlamenta u kolovozu, a 25. kolovoza nova-stara zastava ponovo je svečano istaknuta pred sjedištem UN u New Yorku. Nošena je već i na ceremoniji otvaranja Olimpijskih igara u Londonu, 27. srpnja 2012.

MALAWI - As reported in GiZ nr. 8, in 2010 Malawi changed its original 1964 flag. The new design, promoted by former president Bingu wa Mutharika (he died in office in April 2012), did not gain much popularity and it was fiercely criticized from the start. Although the old flag was strictly prohibited during the Mutharika rule, it remained a beloved national symbol and the flag change was very slow. Ultimately, on 28 May 2012 the Malawi Parliament adopted an act officially reverting to the old flag. The new president, Joyce Banda, approved the parliamentary act in August and on 25 August the new-old flag was ceremonially re-hoisted in front of the UN headquarters in New York. It had also been used during the Opening ceremonies of the Olympic Games in London on 27 July 2012.

„Malawi Mps vote to fly old rising sun flag“, BBC News, 29.05.2012, www.bbc.co.uk

„Malawi's independence flag flies again at UN in New York“, The Maravi Post, 25.08.2012, www.maravipost.com

OTOK ASCENSION izolirani je vulkanski otok u sredini južnog Atlantika, otprilike 1000 km zapadno od Konga i južno od Gvineje te 2200 km istočno od Brazila. Dio je Britanskog prekomorskog teritorija Sv. Helena i Posjedi, koji osim glavnog otoka koji je udaljen više od 1200 km jugoistočno od Ascensiona, uključuje i arhipelag Tristan de Cunha, još nekih 2500 km na jug. Pod britanskom je upravom od Napoleonskih ratova, kada je služio kao potporna baza za Sv. Helenu na kojoj je bio izgnan francuski car. I danas je važna vojna baza koju koriste britanska i američka vojska. Procjenjuje se da na otoku živi manje od 900 stanovnika. Iako su vlasti na otoku formalno mogle koristiti zastavu Teritorija (britanska plava pomorska zastava s grbom Sv. Helene), korištena je generička plava zastava bez grba. Privatna plovila koristila su također uobičajenu neoznačenu britansku crvenu pomorsku zastavu (kao i na Sv. Heleni).

Od 2009. otok je preko britanskog Heraldičkog ureda (College of Arms) pokrenuo proceduru dobivanja grba. Grb koji je prema željama otočana taj ured pripremio, potvrdila je britanska kraljica Elizabeta II. u kolovozu 2012., a plava zastava s tim grbom odmah je javno korištena tijekom proslave njezinog Dijamantnog jubileja u Londonu.

Novi grb Ascensiona je: *Preko pet puta razdijeljenog valovito srebrnog i plavog, zeleni rog između tri vilinske čigre (Sterna nereis) raširenih krila. Iznad štita na kacigi na*

ASCENSION ISLAND is an isolated volcanic island in the centre of the South Atlantic, some 1000 km west of Congo and south of Guinea and some 2200 km east of Brazil. It is part of the British overseas territory of Saint Helena, Ascension and Tristan da Cunha, which beside the main island of Saint Helena, over 1200 km south-east of Ascension, also includes the Tristan de Cunha archipelago, some further 2500 km to the south. It has been under the British rule since the Napoleonic wars, when it served as a support base for St. Helena, where the French emperor was exiled. It remains important military base, used by British and US military forces. It is estimated that there are fewer than 1600 inhabitants living on the island. Even if the island authorities formally could have used the flag of the territory (a British blue ensign with the St. Helena coat of arms), the generic undefaced blue ensign was used. Private vessels also used the ordinary undefaced British red ensign (as is done on St. Helena).

Since 2009 the island initiated an effort to acquire a coat of arms through the British heraldic authorities (College of Arms). The coat of arms prepared by the College, following the islanders' wishes, was approved by Elizabeth II in August 2012 and the blue ensign with the new coat of arms was publicly used during her Diamond Jubilee celebrations in London.

„Turtles rampant: Ascension's new coat of arms“, 17.08.2012, St. Helena Online, sthelenaonline.org

Graham Bartram: "A Visual Guide to the Flags Used in the Thames Diamond Jubilee Pageant", v. 1.6, The Flag Institute, 2012.

English blazon provided by Thomas Woodcock, Garter King of Arms, College of Arms, courtesy Roman Klimeš.

srebrno-plavo-zelenom torzu: ispred zelenog vulkanskog stožastog brda na uzburkanim valovima jedrenjak s tri jarbola skupljenih jedara sa zastavom Sv. Jurja. Čuvari: na obje strane po jedna golema želva (*Chelonia Mydas*) stoje na vulkanskim stijenama iz kojih raste peršinska paprat (*Anogramma Ascensionis*). Ova vrsta paprati endemična za Ascension, a na otoku je jedna od rijetkih preostalih lokacija gdje želve dolaze snijeti jaja.

Novi grb postavljen na slobodni dio plave pomorske zastave nova je službena zastava otoka. Crvena pomorska zastava s grbom nije propisana, stoga će se i dalje na plovilima koristiti crvena zastava bez oznake na slobodnom kraju.

IRAK - Prema izvješćima novinskih agencija, predsjednik Odbora za kulturu iračkog Parlamenta, Ali Šlah najavio je da će se do kraja godine usvojiti nova nacionalna zastava i nova himna. Novi simboli trebali bi biti „čimbenici ujedinjenja“ i spremni za proslavu 10 godišnjice pada režima Sadama Huseina 2003. godine. Parlament je osnovao komisiju za izbor prijedloga, a prema parlamentarnim izjavama nova će zastava „gledati u budućnost s optimizmom i na prošlost s ponosom“. Prvu suvremenu zastavu Irak je usvojio nakon Arapske pobune 1921. temeljene na bojama iz ovih gibanja i usvojene kao boje Hašemitske dinastije s dvije sedmerokrake zvijezde, koje se simbolizirale Arape i Kurde. Dvije su se hašemitske kraljevine, Irak i Jordan, nakratko ujedinile u konfederaciju 1958., a zastava je neznatno promijenjena izbacivanjem zvijezde iz gotovo identične Jordanske zastave (u oblik koji je gotovo identičan zastavi stranke Baas i kasnijoj palestinskoj zastavi). Konfederacija je ubrzo propala iste godine uslijed iračke revolucije koju je vodio budući predsjednik Abdul Karim Kasim. Nakon pobjede Revolucije usvojena je nova zastava 1959. okomitih pruga crno-bijelo-zeleno sa žutim suncem s osam crvenih krakova. Boje zastave simbolizirale su panarapske boje (iz 1921.), a žuto sunce kurdsu manjinu. Kada je 1963. na vlast došla stranka Baas, usvojena je nova zastava koja se temeljila na zastavi Ujedinjene Arapske Republike (Egipat i Sirija, 1958.), crveno-bijelo-crna vodoravna trobojnica s tri zelene zvijezde u središnjoj pruzi. Tri zvijezde predstavljale su tri zemlje koje su imale želju ujediniti se – Egipat, Siriju i Irak. Tijekom 1986. u vrijeme režima Sadama Huseina, usvojen je novi zakon o zastavi, kojim ona nije promijenjena, ali je tumačenje tri zvijezde sada navedeno kao simbol pokliča stranke Baas „Jedinstvo, Sloboda, Socijalizam“. Na zastavu je 1991. dodan Takbir (usklik *Alahu akbar* – Bog je velik), navodno Sadamovim vlastitim rukopisom. Nakon rušenja Sadamovog režima usvojena je nova inačica zastave 2004. kod koje je tekst Takbira ispisan tradicionalnim stiliziranim kufskim pismom, da bi 2008. zvijezde bile izbačene, a natpis uvećan – kao prijelazno privremeno rješenje do usvajanja nove zastave. (Usp. GiZ br. 4)

Dok neki smatraju da treba ponovo usvojiti zastavu iz 1958. od toga se je, čini se, odustalo i od umjetnika su naručena nova rješenja. No, Šlah je također izjavio da bi se mogla zadržati i sadašnja službena zastava „koja nema ništa sa Sadamovom“, budući da je značajno modificirana nakon 2003. tako da je i ona zadržana u razmatranju uz šest novih izrađenih prijedloga. Do zaključenja ovog broja, najavljena nova zastava ipak nije usvojena.

*The new coat of arms of Ascension Island is: Barry wavy of six Argent and Azure a Chevron Vert between three Fairy Terns (*Sterna nereis*) volant affronty proper, and for the Crest upon a Helm With a Wreath Argent Azure and Vert In front of a Volcanic Mountain in the form of a Cone Vert on Waves of the Sea a three-masted Sailing Ship sails furled and flying from the stern the Flag of St George proper, and for the Supporters On either side a Green Sea Turtle (*Chelonia Mydas*) standing on Lava Rock proper growing therefrom Parsley Fern (*Anogramma Ascensionis*) proper.*

The parsley fern is endemic to the island, and it is one of the rare remaining locations where the green turtles lay eggs.

The new coat of arms set in the fly half of the blue ensign forms the new government flag of the Island. The red ensign with those arms is not warranted, so vessels continue to fly the undefaced red ensign.

IRAQ - As reported by news agencies, Ali Shlah, chairman of the Cultural Committee of the Iraqi Parliament, announced that a new national flag and a new anthem would be adopted by the end of the year. The new symbols should be “unifying factors” and ready for the celebrations of the 10th anniversary of the fall of the Saddam Hussein regime in 2003. The Parliament established a commission for the selection of proposals, and according to their statements, the new flag shall “look into the future with optimism, and towards the past with pride”. The first modern flag, adopted by Iraq after the 1921 Arab Revolt, was based on the Revolt colours and adopted as the Hashemite Dynasty colours, with two seven-pointed stars representing Arabs and Kurds. The two Hashemite kingdoms, Iraq and Jordan, briefly formed a confederacy in 1958 and the flag of both was slightly altered to the form nearly the same as that of Jordan, removing the stars (making its almost identical to the flag of the Ba'ath Party and the later flag of Palestine). The confederacy was short-lived due to the Iraqi Revolution of the same year, lead by future president Abdul Karim Qassan. After the victory of the Revolution, a new flag was adopted in 1959, a vertical tricolour of black-white-green with a golden sun with eight red rays. The flag colours symbolized the pan-Arab colours (of the 1921 Revolt), while the yellow sun stood for the Kurdish minority. When the Ba'ath party came to power in 1963, a new flag was adopted, based on the flag of the United Arab Republic (formed by Egypt and Syria in 1958), a red-white-black horizontal tricolour with three green stars in the central stripe. The three stars represented the three states that aspired to unification – Egypt, Syria, and Iraq. In 1986, during the Saddam Hussein regime, the new legislation of flag was passed, retaining the same design, but instead explaining the three stars as the symbol of the Ba'ath party motto “Unity, Freedom, Socialism”. To that flag the Takbir (motto *Alahu akbar* – God is great) was added in 1991, allegedly in Saddam Hussein's own handwriting. After the fall of Saddam, a new version of the flag was adopted in 2004, on which the Takbir text was written with the traditional stylized Kufic script. In 2008 the stars were dropped and the inscription enlarged – as a transitional temporary solution until the adoption of a new flag. (Cf. GiZ nr. 4)

While some supported the readoption of the 1958 flag, the idea was apparently given up and new designs were ordered from artists. However, Shlah also stated that the current official flag might be kept, as it has “nothing to do with Saddam” since it was significantly modified since 2003. Therefore it was retained as one of the proposals, among the six newly devised designs. As this issue went to press, a new flag was not yet announced or adopted.

Dr. sc. Peić Čaldarović – Čestitamo!

Peić Čaldarović PhD – Congratulations!

Dubravka Peić Čaldarović obranila je 26. srpnja 2012. na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu disertaciju na temu „Razvoj građanskog društva i djelovanje kulturnih institucija u Hrvatskoj 1918.-1941. (primjer Hrvatskog narodnog muzeja)“. U svom je radu analizirala pojedine faze profesionalnog razvoja ove naše središnje muzejske ustanove od njezina utemeljenja tijekom prve polovice XIX. st., preko nove integrativne faze različitih muzejskih odjela unutar Hrvatskog narodnog muzeja u međuratnom periodu, do konačnog raspada na 7 samostalnih i specijaliziranih muzejskih institucija neposredno pred početak Drugog svjetskog rata. Osim tri prirodoslovna muzeja – Zoološkog, Geološko-paleontološkog i Mineraloško-petrografskog, među njima su se tada nalazili Arheološki, Etnografski i Historijski muzeji te Muzej za umjetnost i obrt. Zanimljivo je napomenuti da su već prvi sakupljeni predmeti za Narodni Museum sadržavali također i primjerke heraldičke baštine, pretežno pristigle poklonima plemstva koje je u preporodnom zanosu nastojalo pridonijeti kulturnom napretku hrvatske domovine, ali i ostaviti svoj trag u njezinoj povijesti. Heraldika se građa tako nastavila čuvati u okviru kulturno-historijske ili umjetničke zbirke Arheološkog, a kasnije Arheološko-historijskog odjela Narodnog muzeja, dok danas čini jednu od najvećih heraldičkih zbirki u Hrvatskoj i to kao sastavni dio njegova suvremenog slijednika – Hrvatskog povijesnog muzeja u Zagrebu. Upravo je svojevremeno istraživanje porijekla i dinamike nastanka Heraldike zbirke HPM-a potaknulo njezinu tadašnju voditeljicu, D. Peić Čaldarović na iscrpnije proučavanje povijesti institucije u kojoj je zaposlena, što je konačno rezultiralo i spomenutom disertacijom.

On 26 July 2012 at the History Department of the Faculty of Philosophy of the University of Zagreb, Dubravka Peić Čaldarović successfully defended her dissertation entitled “Development of the bourgeois society and functioning of cultural institutions in Croatia 1918-1941 (The Example of the Croatian National Museum)”. In her thesis she analyzed various phases of the professional development of this central national museological institution from its establishment during the first half of 19th century, through the new integrative phase of various museum departments within the Croatian National Museum in the period between the two World Wars, until the final partition into 7 independent and specialized museums just before the World War II. Beside the three natural science museums – the Zoological, the Geological-Paleontological, and the Mineralogical-Petrographic Museums, these included the Archaeological, the Ethnographic, and the History Museums as well as the Museum of Arts and Crafts. It is interesting to note that among the first artefacts collected by the National Museum were examples of heraldic heritage, mostly donated by nobility. In their national renaissance enthusiasm, they thus not only endeavoured to contribute to the cultural prosperity of the Croatian homeland, but also to leave their own mark on its history. The heraldic holdings were thus preserved within the cultural history or art collections of the Archaeological Museum and later the Archaeological and History Department of the National Museum, while today they form one of the largest heraldic collections in Croatia as part of its contemporary successor – the Croatian History Museum (HPM) in Zagreb. Indeed, research into the origins and dynamics of the Heraldic Collection of HPM, by D. Peić Čaldarović, then the collection's custodian, led to the more thorough study of history of the entire institution which finally resulted in her successfully defended Ph.D. dissertation.

Veksilologija u »Hrvatskom vojniku«

Od svojeg posljednjeg travanjskog broja vojnostručni magazin Ministarstva obrane „Hrvatski vojnik“ izlazi kao dvotjednik. No, od tog broja 394 od 27. travnja 2012. časopis je također započeo redovito objavljivati novu rubriku pod nazivom Veksilologija. Na 47. stanici u posljednjih petnaestak izdanja Hrvatskog vojnika smjestila se ta rubrika koju priprema Željko Heimer. Objavljeni tekstovi uglavnom prate jedinstvenu koncepciju prema kojoj se u svakom broju objašnjavaju pojedini veksilološki pojmovi ili razvoj, uglavnom vojnih, zastava općenito, dok se u drugom dijelu teksta detaljnije razmatra zastava neke od postrojbi Oružanih snaga Republike Hrvatske, uglavnom iz Domovinskog rata. Time se čitateljima približava veksilologija kao područje istraživanja, ali i povijest i identitetski simboli postrojbi iz Domovinskog rata. Prikazuju se zastave iz zbirke Glavnog stožera OS RH i Vojnog muzeja MORH, koje uglavnom do sada nisu ranije nigdje objavljene, ali i neke druge. Hrvatski vojnik dostupan je u maloprodajnoj mreži, u trgovini vojnom opremom u Zvonimirovoj 5, Zagreb te pretplatom koja se može naručiti preko web stranica <http://www.hrvatski-vojn timer.hr>. No, na istim web stranicama dostupni su i cjelokupni tekstovi ranijih brojeva časopisa pa tako i svi veksilološki prilozi s pripadajućim ilustracijama. Vidi http://www.hrvatski-vojn timer.hr/hrvatski-vojn timer/Hrv_pages/arhiva.asp

Vexillology in »Hrvatski vojnik«

With its 27 April 2012 issue (No. 394), the Ministry of Defence military magazine Hrvatski vojnik became a biweekly and started a regular new column entitled “Vexillology”. Prepared by Željko Heimer, the column appears on page 47 in the past fifteen issues. It mostly follows the same format in each issue, the first part explaining various vexillological concepts and development of military flags (mostly) and flags in general. The second part of each column considers a particular unit flag of the Croatian Armed Forces, mostly from the Homeland War. The readers are thus acquainted with the field of flag studies as well as with the history and identity symbols of Croatian military units. The flags presented, which for the most part have not been published elsewhere, are from the collections of the Croatian Armed Forces General Staff and the Ministry of Defense Military Museum. Hrvatski vojnik is available in bookshops and in the military store at Zvonimirova 5, Zagreb, as well as by subscription ordered at <http://www.hrvatski-vojn timer.hr>. However, the website also includes the full text (in Croatian) of its previous issues, including all the vexillological columns with accompanying illustrations. See http://www.hrvatski-vojn timer.hr/hrvatski-vojn timer/Hrv_pages/arhiva.asp

U prošlom broju GiZ donijeli smo priču o nastanku i usvajanju grba i zastave Grada Rijeke i činilo se da je to poglavlje za sada zatvoreno. No, da to i nije baš tako ukazuje članak objavljen na riječkom internet dnevniku *Rijekadanas.com*. Naime članak izvještava o aktivnostima lokalne političke stranke **Lista za Rijeku**, koja je izvijestila javnost da je dobiveno mišljenje **Ministarstva uprave** prema kojem Rijeka može imati svoju povijesnu trobojnu zastavu.

Lista za Rijeku već duže nastoji vratiti Rijeci njezinu crveno-žuto-plavu trobojnicu, ali je ranija odluka Ministarstva odobrila uporabu jednobojne plave zastave. Tom odlukom, ističu stranački prvaci, Rijeka je postala jedini hrvatski grad kojem je odlukom Vlade zabranjeno korištenje vlastite povijesne zastave. U Listi za Rijeku smatraju da su nedavnim dobivanjem mišljenja Ministarstva da jedinice lokalne samouprave imaju pravo na trobojnu zastavu ukoliko je to važno za očuvanje kontinuiteta povijesne zastave, time otklonjene pravne prepreka za povratak riječke trobojnice te najavljuju pokretanje procedure za izmjenu sadašnje plave zastave.

Svakako, i dalje ćemo pratiti razvoj situacije. Nesumnjivo je da će se u Rijeci o zastavi itekako raspravljati – o tome treba li u povijesnoj zastavi biti grb ili ne, treba li dodati traku s natpisom ili možda zadržati sadašnju plavu zastavu. Jedan dio Riječana također, čini se, podržava i plavobijelu zastavu u njezinom obliku iz 1967. ili na neki drugi način, stoga su, čini se sve opcije još uvijek itekako otvorene. Na kraju, možda vrijedi i zabilježiti kao veksilološku zanimljivost, da su oni koji ne podržavaju sadašnju zastavu, dali je podsmješljivi naziv „zastava s naljepnicom za uskršnje jaje“. U svakom slučaju:

nastavlja se...

Zastava Grada Rijeke prema Odluci od 26. ožujka 1998. koju Ministarstvo uprave nije odobrilo (gore, *Novi list*, crtež M. Stojić) i današnja zastava prema Odluci od 26. rujna 1998. koja je odobrena 15. siječnja 1999. (dolje, crtež ŽH prema dizajnu M. Stojića).
The flag of the City of Rijeka according to the Decision of 26 March 1998, not approved by the Ministry of Administration (top) and the current flag per the Decision of 26 September 1999 approved on 15 January 1999 (bottom).

In the previous issue of GiZ we brought you the story of the creation and adoption of the coat of arms and the flag of the City of Rijeka, and it seemed that the chapter was closed for the time being. However, it appears that it is not quite so, according to an article published on the Rijeka Internet journal, *Rijekadanas.com*. The article reported on the activities of the local political party **Charter for Rijeka** (Lista za Rijeku), which announced that a recent official opinion from the **Ministry of Administration** entitles Rijeka to use its historical tricolour.

The Charter for Rijeka has been engaged in efforts to return the red-yellow-blue tricolour to Rijeka, but an earlier Ministry decision only approved the use of the plain blue flag. Party leaders argued

that under that decision, Rijeka became the only Croatian city forbidden by the government to use its own historical flag. The Charter for Rijeka now interprets a recent Ministry opinion – stating that units of local self-government are entitled to a tricolour flag if it is important for the preservation of the continuity of a historical flag – to mean that all legal obstacles are now removed for the return of the Rijeka tricolour. The party announced the initiation of procedures to change the current blue flag.

We will certainly follow these developments. We have no doubt that the flag issue will be much debated in Rijeka – whether the coat of arms should be on the historical tricolour, whether it should include the ribbon with the inscription, or perhaps whether the current blue flag should be retained. It also appears that some Rijeka inhabitants prefer the blue and white flag in its 1967 shape or somehow differently arranged, so it seems all the options are still very much open. Finally, it may be worth noting, as a vexillological curiosity, that those opposing the current flag have mockingly nicknamed it a “flag with an Easter egg sticker”. In any case,

to be continued...

Robert Grubiša: „Usvajanje riječkih simbola 1990-ih | Adoption of the Symbols of Rijeka in 1990's“, GiZ 11, 2012, str. 14-16.

„Ministarstvo uprave: Rijeka može imati trobojnu zastavu“, *Rijekadanas.com*, 13.11.2012. <http://www.rijekadanas.com/ministarstvo-uprave-rijeka-moze-imati-trobojnu-zastavu/>

Dražen Herljević: „Uskrsnuće Leopoldova orla“, *Primorski Novi list*, Rijeka, 26. ožujka 2012.

Odluka o grbu i zastavi Grada Rijeke, 26. ožujka 1998, Službene novine Primorsko-goranske županije, br. 6/98, 31. ožujka 1998.

Odluka o izmjenama Odluke o grbu i zastavi Grada Rijeke, 26. rujna 1998, Službene novine Primorsko-goranske županije, br. 24/98, 04. prosinca 1998.

Rješenje Ministarstva uprave, Kl. UP/I-017-02/98-01/13 Urbr. 515-02-01/1-99-4, Zagreb, 15. siječnja 1999.

Radionice Zastave u Muzejskoj zbirci Kastavštine Flags workshops in the Museum Collection of Kastav

Zastave se tijekom školovanja ne obrađuju sustavno, ali se često dotiču u kontekstu drugih tema. Učenici se prvi puta susreću sa zastavama u četvrtom razredu osnovne škole kada uče o nacionalnim simbolima. Jedan od razloga slabe i fragmentarne zastupljenosti teme je i relativno mlada znanstvena disciplina koja se bavi proučavanjem zastava. S druge strane tu je bogato osobno iskustvo koje učenici svakodnevno stječu jer su zastave nezaobilazni dio različitih društvenih događaja i protokola. One su svojim jednostavnim oblikom i dizajnom lako pamtljive pa stoga najjasnije i najrječitije predstavljaju neku skupinu. Učenici danas zastavu najčešće povezuju s domovinom i sportskim natjecanjima, predočujući si zastavu neke države. Međutim, u muzejima je pohranjeno niz povijesnih zastava nastalih prije formiranja država u današnjem smislu, koje su važni simboli različitih povijesnih skupina. Tijekom vremena zastave su mijenjale oblik i izgled, ali su uvijek ostale simbol, znak raspoznavanja, oznaka pripadnosti i izraz identiteta.

Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka, kao i mnogi drugi muzeji, putem edukativnih i kreativnih radionica nastoji učiniti baštinske teme zanimljivima djeci, približiti im kulturno naslijeđe koje čuva te prenijeti identitete koje ono generira. Muzej dugi niz godina provodi edukativne programe za riječke školarce, a prije dvije godine ti su se programi proširili i na Kastav, odnosno na područje djelovanja dislocirane *Muzejske zbirke Kastavštine*. Stalni postav u relativno malenom prostoru pruža sažet uvid u lokalno kulturno naslijeđe. Kako bi se iskoristio potencijal Zbirke u obrazovanju, u suradnji s Osnovnom školom *Milan Brozović* iz Kastva pokrenut je edukativni program *Osviještena baština* čiji široko koncipiran naziv omogućuje kontinuiranu obradu različitih tema. Predmeti izloženi u Zbirci su raznorodni te služe kao polazište u osmišljavanju i realizaciji radionica za učenike.

Dio postava čine i vrlo vrijedne unikatne zastave kulturno-prosvjetnih društava Kastavštine nastale početkom XX. st. Stota obljetnica posvete najznačajnije među njima, zastave društva *Istarska vila*, potakla nas je na bavljenje zastavama protekle školske godine. Radionice Zastave predviđene

Flags are not taught systematically in school, although they are often mentioned in the context of other topics. For example, students may first encounter flags in the fourth grade of primary school, when they learn about national symbols. One reason for the minimal and fragmented coverage of this subject is the relatively young scientific discipline of flag studies. On the other hand, students acquire a wealth of personal experience daily, as flags are an essential part of various social events and ceremonies. With their simple shape and design, flags are easily remembered and the most clear and eloquent representation of a group. Students today most commonly associate flags with their homeland and sporting events, envisaging various state flags. However, museum collections hold many historical flags dating from before the formation of modern states, being important symbols of various groups through history. Over time, flags have changed their shape and appearance, but have always remained a symbol, a distinguishing mark, an affiliation emblem, and an expression of identity.

*The Maritime and History Museum of the Croatian Littoral Rijeka, along with many other museums, endeavours to make heritage topics interesting to children through educational and creative workshops, to bring the cultural patrimony it preserves closer to them and to convey the identities that patrimony generates. The museum has long run educational programmes for students of Rijeka, and two years ago these programmes were expanded to Kastav, i.e. to the premises of the Kastav Museum Collection, satellite location of the Rijeka Museum. The permanent exhibition provides a summary view into the local cultural heritage in a relatively small space. To make most of the collection in teaching, the educational programme *Enlightened Heritage* was started in cooperation with the Milan Brozović primary school in Kastav, providing for continual coverage of various topics. The artefacts exhibited in the collection are heterogeneous and serve in various workshops for students.*

The exhibition includes some very valuable and unique flags representing cultural and educational institutions in the Kastav region from the early 20th century. During the previous school year, the consecration centenary of the most important among them, the flag of the Istrian Fairy Society, prompted us to teach with flags. In the Flags workshops,

su za učenike koji su na nastavi dotakli temu simbola, tako da pružaju produbljivanje i proširivanje znanja o zastavama te kreativno izražavanje utemeljeno u povijesnim činjenicama. Uz predmete iz stalnog postava, za potrebe radionica dodali smo info-panele s ključnim vizualnim informacijama o povijesnom razvoju zastava kako bismo potakli učenike da aktivno stvaraju kontekst zastava koje gledaju.

Prvi dio radionica odvijao se uz ciljano stručno vodstvo i razgovor tijekom kojega su učenici prepoznavali motive i razotkrivali njihovo značenje. Stavljajući ih u širi, društveni, ekonomski i politički kontekst vremena u kojem su nastali, osvještavali su logiku prikazanih motiva te značaj zastava kao simbola određenih društvenih skupina. Drugi, praktični dio radionice obuhvaćao je primjenu novih spoznaja. Koristeći vlastito znanje i dobivene informacije učenici su, podijeljeni u parove ili grupe, dobili zadatak da od papira ili tkanine oblikuju pojedinu povijesnu zastavu, oslikaju je simbolom i pravilno ju pričvrste na letvicu. Osim za razrede koji su u sklopu nastave na radionice dolazili organizirano sa svojim nastavnicima i učiteljima, pripremili smo i radionicu otvorenu za svu zainteresiranu djecu koja je bila održana u sklopu obilježavanja *Dana Kastva* u lipnju 2012.

Tijekom radionica učenici su usvajali nove pojmove (nazive povijesnih zastava i veksilološku terminologiju), osvještavali značaj vizualne komunikacije te se upoznavali s dijelom vlastite baštine, koju će ubuduće, nadamo se, promatrati s dubljim razumijevanjem.

Kroz aktivno upoznavanje s lokalnom baštinom u kontekstu svjetske baštine, učenici osvještavaju vlastiti kulturni identitet i stvaraju senzibilitet za vrijednosti okruženja u kojem odrastaju, što čini temelj za izgradnju vlastitih pozitivnih identiteta te uvažavanja različitosti. Takav način cjeloživotnog obrazovanja provediv je jedino različitim oblicima partnerstva između odgojno-obrazovnih i ostalih ustanova, poput muzeja. Dosadašnja praksa muzejskih programa koji uključuju likovne, kreativne i edukativne radionice pokazala je dobre rezultate, a nadasve veseli činjenica da učenici rado prisustvuju radionicama i posjećuju Zbirku u Kastvu. Zbog interesa učenika i nastavnika za temu, radionice Zastave postale su dio redovnog pedagoškog programa Muzeja, a njima ćemo tijekom ove školske godine pridružiti radionice srodne tematike *Grbovi i grbovnice*.

students who had encountered the topic of symbols in their classes could deepen and broaden their knowledge of flags and to express themselves creatively based on the historical context. Aside from the artefacts from the permanent exhibition, we added info-panels to the workshops, with key visual information on the historical development of flags, to prompt the students to actively understand the context of the flags they were observing.

In the first part of the workshops, through expert leadership and conversation the students recognized the designs and discovered their meaning. Putting the flags in the wider, social, economic, and political context of the time they emerged, students could interpret the logic of the displayed designs and the meaning of the flags as symbols of certain social groups. In the second, practical part of the workshops, students applied their newly acquired insights. Using their own knowledge and the information provided, the students, divided into pairs or groups, reproduced a certain historical flag in paper or fabric, painted it with the symbols, and attached it to the hoist. Besides the workshops where students attended accompanied by their teachers as part of the regular class work, we also presented workshops open to all interested children during the Days of Kastav in June 2012.

During the workshops the students learned new ideas (the names of historical flags and vexillological terminology), raised their awareness of the meaning of visual communication, and familiarized themselves with a part of their own heritage which we hope they will now observe with deeper understanding.

Through active engagement with their local heritage in the context of world heritage, students become more conscious of their own cultural identity and more sensitive to the values of the surroundings in which they grow up, creating a basis for developing their own positive identities and a respect for differences. In this way the whole-life education is accomplished through various modes of partnership between schools and other institutions such as museums. The current museum programmes, including the visual arts, creative, and educational workshops, have provided good results, and most of all, we are pleased that students gladly participate in the workshops and visit the collection in Kastav. Following the students' and teachers' interest in the topic, the Flags workshops have become a part of the regular educational programme of the Museum, and this school year we will add a related workshop, Coats of Arms and Armorial Patents.

LEYKAM
international

samo
za čitatelje časopisa **Grb i zastava**
naša najnovija izdanja po posebnim
cjenama

~~220 kn~~
176 kn

Knez Hans-Adam II. od
Lihtenštajna: **Država
trećeg tisućljeća**

~~220 kn~~
176 kn

Heimito von Doderer:
Slunjski vodopadi

~~129 kn~~
103 kn

Robert Matijašić:
**Povijest hrvatskih
zemalja u kasnoj antici
od Dioklecijana do Justinijana**

~~180 kn~~
144 kn

**Identity and Alterity
in Hagiography and
the Cult of Saints**

~~180 kn~~
144 kn

**Saintly Bishops
and Bishops' Saints**

~~128 kn~~
102 kn

Helena Sablić Tomić:
**Uvod u hrvatsku
kratku priču**

~~148 kn~~
118 kn

Lada Čale-Feldman
Ana Tomljenović:
**Uvod u feminističku
književnu kritiku**

~~148 kn~~
118 kn

Cvijeta Pavlović:
Uvod u klasicizam

~~98 kn~~
78 kn

Zrinka Nikolić Jakus:
**Uvod u studij povijesti
Historiografski praktikum
2. dop. izd.**

~~150 kn~~
120 kn

Anđelko Klobučar:
Glazbeni oblici

www.leykam-international.hr

Pogledajte i naša druga izdanja.
Za sva pitanja kontaktirajte nas na
info@leykam-international.hr

ili u našoj knjižari

Ilica 42, 10000 Zagreb

Pretplatom na *Grb i zastavu* ostvarujete
20% popusta na sva naša izdanja.
Pitajte i za prethodne brojeve GiZ!

www.leykam-international.hr

Check out our other issues.

All inquiries at

info@leykam-international.hr

or in our bookstore in

Ilica 42, 10000 Zagreb

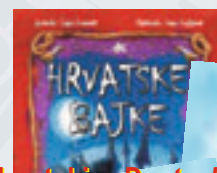
Subscription to the *Grb i zastava* enables
you 20% discount on all our issues.
Ask also for the previous numbers of GiZ!

~~350 kn~~
100 kn

~~350 kn~~
100 kn

Hrvatski – Deutsch – English – Italiano

~~98 kn~~
70 kn

19. lipnja 2012. – 16. tribina HGZD: predavanje **Tomislav Galović** »Hrvatski heraldički zbornici«, dvorana Društva zagrebačke klasične gimnazije (DZKG), Zagreb ①

24. – 28. rujna 2012. – 30. međunarodni kongres genealoških i heraldičkih znanosti »Frontiers in Genealogy and Heraldry«, Maastricht, Nizozemska, predavanje **Dubravka Peić Čaldarović, Nikša Stančić**: »Heraldika na rubu znanosti: Teze o značenju hrvatskog šahiranog štita«, poster **Željko Heimer**: »Grbovi jedinica lokalne samouprave RH« ②④

1. – 5. listopada 2012. – IV. kongres hrvatskih povjesničara, Zagreb, Sekcija Pomoćne povijesne znanosti, **Željko Heimer**: »Neke značajke suvremene hrvatske municipalne heraldike«

13. – 14. studenog 2012. – Dani otvorenih vrata Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, velika dvorana Palače HAZU, Zagreb, predavanje akademik **Nikša Stančić**: »Povijest hrvatskoga grba: simbol identiteta u povijesnim mijenama« ⑤

11. prosinca 2012. – 18. tribina HGZD: predavanje **Mirko Marijan** »Implementacija hrvatskih nacionalnih simbola na odlikovanjima i priznanjima Republike Hrvatske«, dvorana DZKG, Zagreb ③⑥

Najave:

25. međunarodni veksilološki kongres, Rotterdam, Nizozemska, 5. – 9. kolovoza 2013.

www.nfc2013.com

19th June 2012 – 16th HGZD Tribune: lecture by **Tomislav Galović** »Croatian Heraldic Anthologies«, the DZKG Hall, Zagreb ①

24th – 28th September 2012 – 30th International Congress of Genealogical and Heraldic Sciences, Maastricht, the Netherlands, lecture by **Dubravka Peić Čaldarović and Nikša Stančić**: »Heraldry at the Edge of Science: Thesis on the Meaning of the Croatian Chequy Shield«, poster by **Željko Heimer**: »The Coats of Arms of the Units of Local Self-Government in Croatia« ②④

1st – 5th October 2012 – 4th Croatian History Congress, Zagreb, Auxiliary History Sciences Section, lecture by **Ž. Heimer** »Some Characteristics of the Contemporary Croatian Municipal Heraldry«

13th – 14th November 2012 – Open Doors Days of the Croatian Academy of Sciences and Arts (HAZU), Great Hall of the HAZU Palace, Zagreb, lecture by **N. Stančić** »History of the Croatian Coat of Arms: the Identity Symbol in Changes through History« ⑤

11th December 2012 – 18th HGZD Tribune: lecture by **Mirko Marijan** »Implementation of the Croatian national symbols on the decorations and awards of the Republic of Croatia«, the DZKG Hall, Zagreb ③⑥

Announcements:

25th International Congress of Vexillology, Rotterdam, the Netherlands, 5th – 9th August 2013.

www.nfc2013.com

